

אמירה ל"אלעקסא" - מערכות זיהוי קול בשבת

רב דניאל שטיין

א. **גמ' ברכות (נה.)** - אמר רב יהודה אמר רב יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ, כתיב הכא וימלא אתו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת. [פרש"י (שם) - על ידי צירופן, ובספר יצירה תני להו].

ב. **רא"ש פסחים (פ"י סי' י"ג)** - והאידנא יש שנזהרין שלא לקבוע סעודה בין מנחה למעריב בשבת וכו', וגם רב שלום ממתא מחסיא כתב שתקנו לומר צידוק הדין על שמת משה רבינו באותה שעה. וגם נהגו שלא לקבוע מדרש בין שתי תפלות משום דחכם שמת בתי מדרשות בטלים ומנהג אבותינו תורה היא וכו', וגם מה שכתב שמת משה רבינו ע"ה בשבת ליתא דכתיב בן מאה ועשרים שנה אנכי היום ודרשו רבותינו (ר"ה יא.) היום מלאו ימי ושנותי ואמרינן (במדרש רבה פ' וילך) בו ביום כתב י"ג ספרי תורה ובשבת היאך היה כותב.

ג. **תשו' חת"ס (ח"ו סי' כ"ט)** - מ"ש מעלתו ביישוב קו' הרא"ש איך כ' משה רבינו ע"ה ס"ת בשבת קודש דע"י שם והשבעת קולמוס כבר קדמוהו בשל"ה.

ד. **גמ' סנהדרין (קא.)** - ולוחשין לחישת נחשים ועקרבים בשבת. [פרש"י (שם) - בשביל שלא יזיקו ואין בכך משום צידה].

ה. **גמ' יומא (עג.)** - למה נקרא שמן אורים ותומים, אורים שמאירין את דבריהן, תומים שמשלימין את דבריהן וכו', כיצד נעשית, רבי יוחנן אומר בולטות, ריש לקיש אומר מצטרפות, והא לא כתיב בהו צד"י, אמר רב שמואל בר יצחק אברהם יצחק ויעקב כתיב שם, והא לא כתיב טי"ת, אמר רב אחא בר יעקב שבטי ישורון כתיב שם.

ו. **תשו' הלכות קטנות (ח"ב סי' צ"ח)** - שאלה ההורג נפש ע"י שם או כישוף מהו. תשובה אפשר דכיון דבדברו עביד מעשה הו"ל דומיא וכו' וכזורק חץ להורגו ועליהם נאמר חץ שחוט לשונם.

ז. **רמב"ם (פ"ה חובל ומזיק ה"ג)** - וגוי שהכה את ישראל חייב מיתה שנ' ויפן כה וכה ויך את המצרי.

ח. **רמב"ם (פ"ה מלכים ה"ו)** - ועכו"ם שהכה ישראל אפילו חבל בו כל שהוא אף על פי שהוא חייב מיתה אינו נהרג.

ט. **ס' מנחת אשר (פר' ויקהל תשע"ה)** - ונראה דאין זה ענין כלל לכל הנ"ל, דכל המבואר ליל אינו אלא בפועל בדרך סגולית, דסברא גדולה היא לומר דאין זה אלא מלאכת שמים ומעשה של הקב"ה, אבל במערכות שנבנו ופותחו בידי אדם הרי זה דומה כגרזן ביד המחצב וככלי בידי היוצר ומעשיו המה.

י. **גמ' בב"מ (צ:)** - איתמר חסמה בקול והנהיגה בקול, רבי יוחנן אמר חייב, ריש לקיש אמר פטור. רבי יוחנן אמר חייב, עקימת פיו הויה מעשה. ריש לקיש אמר פטור, קלא לא הויה מעשה. [תוס' (שם) ד"ה רבי יוחנן - תימה דבפ' ג' דשבועות (דף כא.) אמר רבי יוחנן אומר היה רבי יהודה משום ר' יוסי הגלילי כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל חבירו בשם והלא רבי יוחנן גופיה קאמר הכא דעקימת שפתיו הויה מעשה א"כ נשבע ומימר ומקלל חבירו בשם אמאי מחשיב אותן לאו שאין בו מעשה וי"ל דלא קאמר רבי יוחנן דעקימת פיו הויה מעשה אלא הכא משום דבדיבוריה קעביד מעשה שהולכת ודשה בלא אכילה].

יא. **גמ' ב"ק (יה:)** - תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו משלם נזק שלם.

יב. **שו"ע (יו"ד סי' קי"ב סע' ט')** - ואפילו לא זרק אלא עץ אחד לתוך התנור, התיר כל הפת שבו, שאין הדבר אלא להיות היכר שהפת שלהן אסורה. ואם נפה באש הויה כחיתוי.

יג. **שו"ע (סי' שכ"ח סע' מ"ה)** - לוחשים על נחשים ועקרבים בשביל שלא יזיקו ואין בכך משום צידה. [משנ"ב (ס"ק קמ"ג) - אף על גב דע"י הלחש אינו יכול לזוז ממקומו עד שנוכל לתפסו מ"מ מותר דאין זה צידה טבעית].

יד. **גמ' ב"ק (ס.)** - ת"ר ליבה ולבתה הרוח אם יש בלבויו כדי ללבותה חייב ואם לאו פטור, אמאי ליהויה כזורה ורוח מסייעתו וכו', רב אשי אמר כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו ה"מ לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא בעלמא הוא. [רש"י (שם) - מלאכת מחשבת נתקיימה מחשבתו דניחא ליה ברוח מסייעתו].

טו. גמ' בשבת (קיג): - וכבדתו מעשות דרכיך, וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול וכו' מעשות דרכיך שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול, ממצוא הפצך, הפצץ אסורין חפצי שמים מותרין, ודבר דבר, שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול.

טז. שו"ע (סי' ש"ז סע' א') - ודבר דבר (ישעיה נח, יג) שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול הלכך אסור לומר דבר פלוני אעשה למחר או סחורה פלונית אקנה למחר.

יז. רש"י לע"ז (טו.) ד"ה כיון - ומה שאסור לישראל לומר לעובד כוכבים עשה לי כך זהו משום ממצוא חפצך ודבר דבר (ישעיהו נח) דבור אסור.

יח. גמ' שבת (ית.) - תנו רבנן פותקין מים לגינה ערב שבת עם חשיכה ומתמלאת והולכת כל היום כולו וכו', אבל אין נותנין חטין לתוך הריחים של מים אלא בכדי שיטחנו מבעוד יום, מאי טעמא, אמר רבה מפני שמשמעת קול. [פרש"י (שם) - מפני שמשמעת את הקול ואוושא מילתא בשבת ואיכא זילותא].

יט. רמ"א (סי' רנ"ב סע' ה') - ויש אוסרים ברחיים ובכל מקום שיש לחוש להשמעת קול והכי נהוג לכתחלה וכו'. ומותר להעמיד כלי משקולת שקורין זייגע"ר מערב שבת, אף על פי שמשמיע קול להודיע השעות בשבת, כי הכל יודעים שדרכן להעמידו מאתמול.

כ. תשו' מנחת שלמה (ה"א סי' ט') - אך אעפ"י כן נלענ"ד שאין להשתמש בשבת ברם קול או ברדיו אפילו אם הם ערוכים ומיועדים לכך מאתמול, דהא נקטינן שאסור ליתן חטים בערב שבת לתוך רחיים של מים כדי שיטחנו בשבת, ואף על גב דידעי כו"ע שהרחיים טוחנות מעצמם וידעי נמי שהחטים הושמו שם מערב שבת אפי"ה אסור מפני שמשמעת קול ואוושא מלתא שיאמרו רחיים של פלוני טוחנות בשבת ואיכא זלזול שבת בזה שהשומעים את קול הטחנה יאמרו שבשבת התחיל המלאכה.

כא. שו"ע (סי' של"ח סע' א') - השמעת קול בכלי שיר, אסור, אבל להקיש על הדלת וכיוצא בזה, כשאינו דרך שיר, מותר. הגה: וכן אם לא עביד מעשה, שרי. ולכן אלו שקורין לחבריהם ומצפצים בפיהם כמו צפור, מותר לעשותו בשבת. ואסור להכות בשבת על הדלת בטבעת הקבוע בדלת, אף על פי שאינו מכויין לשיר, הואיל והכלי מיוחד לכך, אסור.

כב. תשו' אגרי"מ (ה"ד סי' פ"ד) - דאיכא בזה גם איסור כלי שיר שאסרו מטעם שמא יתקן, דאף את המייקראפאן יכולין כמעט רוב בני"א לתקן כשמתקלקל בתוך הדבור וזה אירע הרבה פעמים, ואיסור זה הוא ג"כ איסור ברור דרבנן, ואין מועיל מה שיסגרו באופן שלא יוכלו לתקן דמה שנאסר מדרבנן אסרו בכל אופן אף כשעשו עצה שלא יתקנו.

כג. שו"ע (סי' של"ח סע' ב') - יש מתירים לומר לעכו"ם לנגן בכלי שיר בחופות. הגה: ואפי' לומר לעכו"ם ד לתקן הכלי שיר, שרי משום כבוד חתן וכלה, אבל בלא"ה, אסור. [משנ"ב (ס"ק ט') - ובבאור הגר"א כתב דדעה זו סברה כדעת המתירין לעיל ברע"ו ס"ב בכל מלאכה דאורייתא ע"י א"י לצורך מצוה וא"כ לדידן דסוברין להלכה כדעת רוב הפוסקים שאוסרין גם בזה אסור].